

CHÍNH TRỊ TRUNG QUỐC NĂM 2009: Ngăn ngừa khủng hoảng, vượt qua thách thức

TH S. PHẠM NGỌC THẠCH – TH S. BÙI THU HIỀN
Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Trong năm 2009, Trung Quốc đã phải đương đầu với nhiều thách thức trên nhiều lĩnh vực, trong đó có cả lĩnh vực chính trị. Bất ổn xã hội, dù phân tán, nhưng đã diễn ra ở nhiều tỉnh, thành. Bạo động và xung đột đã diễn ra ở khu tự trị dân tộc Tân Cương. Thêm vào đó, cuộc khủng hoảng tài chính quốc tế diễn ra từ năm 2008 đã có những tác động nghiêm trọng tới tình hình trong nước Trung Quốc⁽¹⁾. Mặc dù vậy, lãnh đạo Trung Quốc đã giữ vững được ổn định chính trị trong nước, tiếp tục đi sâu cải cách thể chế chính trị, tăng cường năng lực cầm quyền của Đảng trong tình hình mới.

Ưu tiên chính sách hàng đầu: Giữ vững ổn định chính trị

Lãnh đạo Trung Quốc đánh giá năm 2009 “là một năm có ý nghĩa lịch sử quan trọng đối với nước Cộng hoà Nhân dân Trung Hoa”⁽²⁾. Đây là năm có rất nhiều sự kiện trọng đại như: Kỷ niệm 60 năm Quốc khánh nước Cộng hoà nhân dân Trung Hoa, kỷ niệm 60 năm thành lập Chính

hiệp toàn quốc, kỷ niệm 10 năm Ma Cao trở về với Trung Quốc...Tuy nhiên, đây cũng là năm kỷ niệm nhiều sự kiện nhạy cảm đối với chính trị Trung Quốc. Đó là 50 năm Chính phủ lưu vong Tây Tạng, 20 năm sự kiện Thiên An Môn, 10 năm Nhà nước đặt Pháp Luân Công ngoài vòng pháp luật và 1 năm bạo loạn tại Tây Tạng (tháng 3/2008). Lãnh đạo Trung Quốc phải chịu áp lực nặng nề của việc duy trì trật tự chính trị ổn định trong một năm đầy các sự kiện lớn.

Giữ vững ổn định chính trị, do đó là ưu tiên hàng đầu trong công tác của Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc. Mọi nỗ lực được thực hiện nhằm duy trì ổn định chính trị, đối phó khủng hoảng kinh tế và tình hình phức tạp của thế giới từ đó ngăn chặn những ảnh hưởng gây tổn hại cho công cuộc chấn hưng Trung Hoa. Ngay từ đầu năm, trong kỳ họp Đại hội đại biểu nhân dân toàn quốc và Chính hiệp toàn quốc (gọi tắt là “Luỡng hội”) tổ chức vào tháng 3 năm 2009, cùng với đảm bảo tăng trưởng và bảo đảm dân sinh, bảo đảm ổn

định chính trị đã được lãnh đạo nhấn mạnh.

Tại Kỳ họp thứ 2 “Lưỡng hội” Khoá 11, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào đã tiến hành thảo luận với đại biểu là uỷ viên Chính hiệp các Đảng Dân Tiến, Đồng minh dân chủ Trung Quốc và các đoàn đại biểu Nhân đại tỉnh Giang Tô, Quảng Đông, Tây Tạng, đoàn đại biểu Quân giải phóng, cùng thảo luận với các đại biểu về cách ứng phó với cuộc khủng hoảng tài chính, thúc đẩy phát triển kinh tế, và thúc đẩy xã hội ổn định, hài hoà. Thảo luận với đoàn đại biểu Nhân đại tỉnh Quảng Đông, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào đã cho rằng “thách thức của khủng hoảng là rất lớn, tuy nhiên cơ hội cũng vẫn song song tồn tại, cần phải có tinh thần cầu tiến, vượt khó, chủ động nắm lấy cơ hội, phát triển kinh tế vừa tốt vừa nhanh”⁽³⁾. Trao đổi với các uỷ viên Chính hiệp, Tổng Bí thư cho rằng “dân sinh gắn với lòng dân, lòng dân sẽ ngưng tụ sức dân”. Để có thể làm được điều đó, cần phải giải quyết các vấn đề như: giáo dục công bằng, phát triển giáo dục ở nông thôn. Việc làm là căn bản của vấn đề dân sinh, để có thể giải quyết vấn đề việc làm thì kinh tế phát triển là quan trọng nhất.

Trong bối cảnh nền kinh tế gặp nhiều khó khăn, những nhân tố ảnh hưởng tới ổn định xã hội rất nhiều, nhiệm vụ ổn định xã hội là hết sức quan trọng trong giai đoạn hiện nay. Trao đổi với đoàn đại biểu Tây Tạng, Tổng Bí thư Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào cho rằng “bảo đảm xã hội hài hoà, ổn định là tiền đề của sự phát triển kinh tế và tiến bộ xã hội ở Tây Tạng, là tâm nguyện chung của quần chúng, cán bộ các dân tộc

Tây Tạng. Tổng Bí thư cũng yêu cầu Đảng uỷ, chính quyền, và các cán bộ Nhà nước làm tốt công tác trên các mặt, thúc đẩy Tây Tạng từ cơ bản ổn định sang ổn định lâu dài”⁽⁴⁾. Như vậy, trong bối cảnh nền kinh tế thế giới có những biến động, Trung Quốc cũng đang phải đối mặt với những khó khăn thách thức trong tình hình mới, Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã xác định nhiệm vụ trọng tâm là giữ vững ổn định chính trị, chuyển đổi cơ cấu kinh tế để nhanh chóng vượt qua khủng hoảng, tiếp tục phát triển kinh tế.

Bất ổn xã hội và xung đột có xu hướng gia tăng

Tuy nhiên, thực tế năm 2009 đã cho thấy xu hướng bất ổn xã hội và xung đột lại gia tăng tại Trung Quốc. Nhiều nhà quan sát quốc tế đã cho rằng Trung Quốc đang dần đạt được thịnh vượng vật chất, nhưng chưa có được “thái bình xã hội” (Social Peace)⁽⁵⁾. Dù lãnh đạo Trung Quốc nhận ra những rạn nứt xã hội và đề xuất xây dựng “xã hội hài hoà xã hội chủ nghĩa”, nhưng bất ổn xã hội, thể hiện qua các sự kiện mang tính tập thể vẫn diễn ra trên diện rộng. Các cuộc va chạm, xung đột giữa người dân và cán bộ Đảng và Nhà nước dường như rất dễ bị thổi bùng thành những vụ biểu tình nghiêm trọng.

Những vụ việc nghiêm trọng đã diễn ra như các trường hợp tại Hồ Bắc, Chiết Giang, Hồ Nam và Cát Lâm... với sự tham gia của hàng trăm đến hàng ngàn người dân. Nguyên nhân của các cuộc biểu tình, va chạm này rất đa dạng. Thí dụ, ngày 7/5/2009, trên 1000 người dân đã xô xát với cảnh sát tại thành phố Lễ Lăng, tỉnh

Hồ Nam. Những người dân này đã xô sát với công nhân ở một công trường khi cố ngăn họ xây dựng trên mảnh đất mà người dân cho rằng họ không được đền bù thích đáng. Kết quả là 1 người chết và khoảng trên 10 người bị thương⁽⁶⁾. Một vụ xung đột giữa sinh viên đại học Nam Kinh và cảnh sát diễn ra vào ngày 18/5/2009. Nguyên nhân của vụ việc này là việc đánh đập 5 người bán hàng rong là sinh viên Đại học Hàng không Vũ trụ Nam Kinh. Ngày 15/6, một số cuộc biểu tình đã diễn ra tại thành phố Nam Khang, tỉnh Giang Tây, khi một số luật thuế nhắm vào ngành nội thất địa phương có hiệu lực. Hầu hết những người biểu tình là công nhân và chủ cửa hàng nội thất. Hàng trăm người đã chặn đường cao tốc quốc lộ và những con đường chính khác chạy qua thành phố. Trong khi cảnh sát cố gắng giải tán cuộc biểu tình, xô sát đã xảy ra và một số xe cảnh sát đã bị lật. Ước tính số người tham gia là vài ngàn người. Vụ biểu tình chỉ lắng xuống khi lãnh đạo thành phố thông báo luật thuế mới sẽ được hoãn thi hành⁽⁷⁾. Cái chết đáng nghi ngờ của một đầu bếp khách sạn tại thành phố Thạch Thủ, tỉnh Hồ Bắc, đã dẫn tới một cuộc bạo động kéo dài 3 ngày từ ngày 19 đến 21/6/2009. Vụ việc bắt đầu khi một kết quả khám nghiệm tử thi kết luận rằng người đầu bếp này đã tự tử; quyết định này đã bị gia đình nạn nhân phản đối và sự bất mãn này lan ra ngoài công chúng, với khoảng 1000 người biểu tình bên ngoài khách sạn. Những người dân địa phương cho rằng nạn nhân bị sát hại bởi các băng nhóm tội phạm hoặc là chủ của khách sạn, người có liên quan tới thị trường của thành phố⁽⁸⁾.

Vụ biểu tình ở thành phố Thông Hoa, tỉnh Cát Lâm, vào cuối tháng 7 lại cho thấy tầm quan trọng của công bằng xã hội trong sự quá độ sang nền kinh tế thị trường. Các công nhân bày tỏ sự tức giận khi mất lợi ích trong quá trình tư nhân hóa Công ty Thép Thông Hoa. Vụ việc dẫn tới cuộc biểu tình trên quy mô lớn. Một người quản lý đã bị công nhân đánh chết⁽⁹⁾.

Đặc biệt nghiêm trọng là cuộc bạo loạn diễn ra tại Tân Cương vào giữa năm 2009. Tối ngày 5 tháng 7 năm 2009, tại Quảng trường nhân dân thành phố Urumxi thủ phủ của khu tự trị dân tộc Duy Ngô Nhĩ Tân Cương xảy ra cuộc bạo loạn do người Duy Ngô Nhĩ tiến hành nhằm vào người Hán ở Tân Cương. Cuộc bạo loạn kéo dài đến sáng ngày 6 tháng 7 thì bị cảnh sát trấn áp. Tính đến trưa ngày 6 tháng 7, số người chết do cuộc bạo loạn là 187 người, trong đó có 57 thi thể phát hiện trên đường phố. Có 260 xe bị đốt phá trong đó có 190 xe giao thông công cộng và 50 xe tư nhân, làm hư hại 14 nhà dân và 203 ngôi nhà bị phá hỏng phần cửa, diện tích cháy lên tới 56850 m², toàn thành phố có 220 điểm cháy, có 2 toà nhà bị thiêu huỷ. Cuộc bạo loạn được xác định là do người Duy Ngô Nhĩ tiến hành trên cơ sở có sự chỉ huy từ bên ngoài, có âm mưu và có tổ chức. Do tính chất nghiêm trọng của vụ việc, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào đã phải huỷ bỏ chuyến công du nước ngoài, lập tức trở về nước để trực tiếp chỉ huy giải quyết⁽¹⁰⁾. Theo đánh giá của các chuyên gia thì cùng với cuộc bạo loạn Tây Tạng năm 2008, cuộc bạo loạn Tân Cương làm lộ ra những căng thẳng về sắc tộc tại Trung Quốc. Cuộc bạo loạn ở Tân Cương đã phá

hoại nghiêm trọng khối đại đoàn kết dân tộc, phá hoại sự ổn định xã hội ở khu vực tự trị dân tộc. Đây là vụ xung đột sắc tộc tồi tệ nhất tại Trung Quốc trong nhiều thập kỷ qua. Nó đã gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống chính trị của Trung Quốc.

Ứng phó của Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc

Trước những bất ổn xã hội phức tạp diễn ra, Đảng Cộng sản và Nhà nước Trung Quốc vẫn làm chủ tình hình và ngăn chặn được mọi diễn tiến dẫn tới khủng hoảng. Phản ứng của Nhà nước Trung Quốc là tương đối rõ: “Kiểm soát thông tin, thực hiện sức mạnh cưỡng chế và nâng cao năng lực cầm quyền”⁽¹¹⁾.

Năm 2009, Trung Quốc đã có những động thái quyết liệt nhằm kiểm soát mạng. Hiện nay, Trung Quốc đã trở thành quốc gia có số lượng người dùng internet lớn nhất thế giới. Tính đến 31/12/2009, số người dùng internet tại Trung Quốc là 384 triệu người, trong đó có 346 triệu người dùng internet bằng thông rộng. Internet đang trở thành kênh thông tin quan trọng đối với người dân Trung Quốc. Đây cũng là nơi diễn ra sự trao đổi, truyền phát thông tin nhanh chóng, đồng thời cũng là nơi dễ dàng cho việc kêu gọi hành động tập thể. Thực tế, nhiều vụ biểu tình ở Trung Quốc diễn ra trên quy mô lớn trong thời gian gần đây đều có vai trò của các cư dân mạng. Chính vì thế, các cơ quan quản lý Nhà nước Trung Quốc rất chú ý tới việc kiểm soát thông tin trên mạng internet. Một trong những biện pháp gần đây là Nhà nước Trung Quốc yêu cầu mọi máy tính thương mại bán ra trên thị trường

đều phải cài phần mềm “Green Dam” để lọc thông tin “không lành mạnh”. Tuy nhiên, kế hoạch này sau đó đã vấp phải sự phản đối quyết liệt từ xã hội

Nhiều người bất đồng chính kiến tại Trung Quốc cũng đã bị xử lý. Điển hình là Lưu Hiểu Ba, một nhà hoạt động dân chủ hàng đầu tại Trung Quốc, người đã tham gia ký vào Hiến chương 08, đã bị bắt và bị buộc tội “âm mưu chống phá Nhà nước” vào ngày 23/6. Hiến chương 08 được công bố vào tháng 12-2008 được sự hưởng ứng tham gia ký của hàng trăm trí thức bất đồng chính kiến và nhiều người dân. Bản Hiến chương đề xuất công khai một nền dân chủ hiến chính cho Trung Quốc nhằm thay thế các thiết chế chính trị hiện tại và khắc phục những vấn đề nảy sinh trong mô hình phát triển của Trung Quốc⁽¹²⁾.

Việc xử lý sự kiện bất ổn xã hội cũng rất quyết liệt, với điển hình là sự kiện bạo loạn ở Tân Cương. Ngày 9/7/2009, Chủ tịch Hồ Cẩm Đào đã triệu tập một hội nghị của Ủy ban Thường vụ Bộ Chính trị thảo luận về vụ bạo loạn ở Tân Cương. Các thành viên ủy ban Thường vụ đã thống nhất rằng duy trì ổn định của Tân Cương là một nhiệm vụ cấp thiết và quan trọng hàng đầu. Ủy ban Thường vụ cũng yêu cầu trừng trị nghiêm khắc những kẻ bạo loạn theo pháp luật⁽¹³⁾. Ngày 12/7, tại Hội nghị những người phụ trách Khu tự trị Duy Ngô Nhĩ (Tân Cương), Bí thư Ủy ban Chính pháp Trung ương, Thường vụ Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc Chu Vĩnh Khang đã nhấn mạnh, cần phải nhận thức đầy đủ tính cấp bách và tầm quan trọng đặc biệt của việc thực hiện tốt công tác duy trì ổn định xã

hội tại Tân Cương, tính then chốt và lâu dài của cuộc đấu tranh chống ly khai, khủng bố tại Tân Cương, thiết thực tăng cường lãnh đạo, thực hiện nghiêm chức trách, củng cố thành quả đã có, thừa thắng tiến lên, tăng cường các biện pháp duy trì ổn định, bảo đảm sự ổn định chung ở Tân Cương⁽¹⁴⁾. Tính đến ngày 4/8/2009, đã có 718 người bị bắt giữ trong cuộc truy quét chính thức đầu tiên của cảnh sát tại thủ phủ Urumqi (Tân Cương)⁽¹⁵⁾.

Sau sự kiện Tân Cương, lãnh đạo Trung Quốc đã có nhận thức mới và chuyển biến chính sách mới đối với vấn đề dân tộc. Ngày 28/7/2010, tại Côn Minh (Vân Nam, Trung Quốc), khi nói chuyện với nhân dân dân tộc Hồi, Chủ tịch Hồ Cẩm Đào đã kêu gọi nhân dân các dân tộc tôn trọng và quan tâm lẫn nhau. Ông yêu cầu nỗ lực bảo vệ sự đoàn kết tất cả các dân tộc và thực thi đầy đủ chính sách dân tộc của Nhà nước với các dân tộc thiểu số. Nhân dân các dân tộc cần giúp đỡ lẫn nhau và cùng tiến bộ⁽¹⁶⁾. Tháng 8 năm 2009, làm việc với cán bộ lãnh đạo Tây Tạng, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào nhấn mạnh, chính sách của Trung ương đối với Tây Tạng là nhất quán, kiên trì lấy xây dựng kinh tế làm trung tâm, kiên trì mục tiêu duy trì ổn định xã hội, kiên trì phấn đấu xây dựng đoàn kết dân tộc.

Sự kiểm soát của Nhà nước với xã hội được đẩy mạnh trong năm 2009. Một lĩnh vực khá nhạy cảm là ngành luật là một điển hình. Đảng Cộng sản Trung Quốc cho biết, năm 2009 đã phát triển tổ chức Đảng trong toàn ngành luật, với tổng cộng 14741 văn phòng/công ty luật tại Trung Quốc.

Trong đó, 3895 văn phòng/công ty luật đã phải thành lập chi bộ riêng (vì có từ 3 Đảng viên/văn phòng trở lên), 8075 hãng khác đã phải thành lập chung 2692 chi bộ, và 2741 hãng không có Đảng viên chịu sự giám sát của 1 đảng viên⁽¹⁷⁾.

Để tháo gỡ ngòi nổ của các vấn đề bất ổn trong đời sống chính trị xã hội, Trung Quốc đã có những động thái chính sách đi vào xử lý tận gốc những mâu thuẫn trong xã hội. Ngày 23/5/2009, trong một cuộc họp của Bộ Chính trị, Chủ tịch Hồ Cẩm Đào đã yêu cầu tăng tốc diện bao phủ của hệ thống an sinh xã hội cả ở vùng đô thị và nông thôn. Hệ thống an sinh xã hội cần được xây dựng theo nguyên tắc diện bao phủ rộng, nhiều tầng, tăng trưởng bền vững và đáp ứng nhu cầu cơ bản của người dân. Hệ thống an sinh xã hội cần tập trung vào cải thiện lương hưu cơ bản của công dân và dịch vụ bảo hiểm y tế cơ bản, với bảo hiểm thương mại và từ thiện là biện pháp bổ sung. Hệ thống an sinh xã hội có liên quan đến sức khỏe và sự sung túc của người dân, Đảng ủy và chính quyền các cấp cần nhận thức đầy đủ tầm quan trọng và tính cấp bách của việc cải thiện hệ thống này, hệ thống giúp nâng cao việc xây dựng xã hội hài hòa. Sự phát triển của hệ thống an sinh xã hội cũng là một công tác thiết yếu để duy trì ổn định và hài hòa xã hội, giúp tăng trưởng kinh tế. Chính phủ cần ưu tiên đảm bảo rằng mức sinh hoạt cơ bản có thể có cho mọi cư dân bất kể họ sống ở đâu. Chính phủ cũng cần tìm ra giải pháp để từng bước bao phủ cho mọi cư dân của đất nước dưới chế độ an sinh xã hội bằng cách tăng lợi ích của bảo hiểm y tế cơ bản, hệ thống y tế hợp tác

nông thôn mới, bảo hiểm thất nghiệp, bảo hiểm mất việc, bảo hiểm tai nạn lao động và những chế độ an sinh khác. Cần phải chú ý đặc biệt tới những cư dân nông thôn, là nhóm yếu thế trong hệ thống an sinh xã hội. Chính phủ các cấp cần thúc đẩy giải quyết vấn đề chăm sóc y tế cho người lao động và người nghỉ hưu trong các công ty bị phát sản và quản lý yếu kém. Với những cư dân nông thôn mà đất canh tác bị thu hồi bởi chính quyền địa phương cho các dự án xây dựng, Chính phủ cần thực hiện bồi thường và cung cấp lợi ích an sinh xã hội cho họ. Đối với công nhân bị nghỉ việc, Chính phủ cần hoàn thiện và cải thiện bảo hiểm thất nghiệp. Chính phủ cần phát huy hệ thống trợ giúp xã hội ở nông thôn và đô thị nhằm giúp các hộ nghèo, người nghỉ hưu và sinh viên đại học cho đời sống cơ bản của họ. Tăng ngân sách tài chính cho việc xây dựng hệ thống an sinh xã hội và tiếp tục nâng lương hưu cơ bản cho người nghỉ hưu cũng được cam kết⁽¹⁸⁾.

Nỗ lực cải cách thể chế

Để chủ động đối phó với cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu nhằm “duy trì sự phát triển kinh tế nhanh và ổn định”, Phó Chủ tịch nước Trung Quốc Tập Cận Bình đã đề xuất cần chú trọng tham vấn dân chủ. Ông đưa ra tuyên bố này trong một buổi học tập và thực hiện “Quan điểm phát triển khoa học”. Tập Cận Bình kêu gọi nâng cao vai trò của công luận để nghiên cứu một cách toàn diện các quan điểm khác nhau⁽¹⁹⁾. Hưởng ứng đề xuất này, ngày 21/5/2009. Chính hiệp Trung Quốc kêu gọi các thành viên đề xuất các đề án cho Đảng và Chính phủ có thể duy trì tăng

trưởng kinh tế của Trung Quốc. Tuyên bố này được đưa ra trong cuộc họp giữa Chủ tịch và các Phó Chủ tịch Hội nghị Chính trị hiệp thương Trung Quốc do Chủ tịch Chính hiệp Giả Khánh Lâm chủ trì⁽²⁰⁾.

Cải cách hành chính được tiếp tục đi sâu nhằm đảm bảo sự phát triển của Trung Quốc. Ngày 22/5/2009, Tổng thư ký Quốc vụ viện, Ủy viên Quốc vụ kiêm Giám đốc Học viện Hành chính Quốc gia Trung Quốc Mã Khải đã nhấn mạnh yêu cầu này trong trong diễn văn đọc tại lễ tốt nghiệp của lớp cán bộ cấp tỉnh và cấp bộ tại Học viện. Nỗ lực cải cách cần được tiến hành nhằm nâng cao năng lực hành chính của Chính phủ cũng như lòng tin của công chúng đối với Chính phủ⁽²¹⁾.

Về biện pháp cụ thể, văn kiện “Quy định xử phạt hành vi vi phạm luật thống kê” do Bộ Giám sát, Bộ Lao động và bảo hiểm xã hội, Cục thống kê Nhà nước cùng công bố bắt đầu được áp dụng từ ngày 01/05/2009. Đây là quy định ban ngành đầu tiên của Trung Quốc về vấn đề xử phạt hành vi vi phạm luật thống kê. Trong bối cảnh kinh tế suy thoái, việc ra quy định này cho thấy Chính phủ Trung ương Trung Quốc muốn chấn chỉnh công tác thống kê, nhằm cung cấp những thông tin chính xác hơn để tạo cơ sở cho việc quyết sách đúng đắn. Trong quá trình phát triển, những con số thống kê không chính xác đã khiến cho các nhà kinh tế khó phát hiện những vấn đề của nền kinh tế và thấy tốc độ tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc quá nhanh. Với việc Trung Quốc đang phải chịu ảnh hưởng to lớn của suy thoái kinh tế toàn cầu, thì việc hoạch định chính sách

trở nên phụ thuộc nhiều hơn vào việc cung cấp dữ liệu chính xác⁽²²⁾.

Đảng Cộng sản Trung Quốc đã thông qua một số điều lệ về trách nhiệm của cán bộ, công tác kiểm tra của Đảng và sự trung thực của các lãnh đạo doanh nghiệp Nhà nước. Việc củng cố chế độ chống tham nhũng, xây dựng Chính phủ trong sạch và nâng cao đạo đức của cán bộ, chế độ kiểm tra và trách nhiệm trong Đảng được cho là biện pháp quan trọng trong công tác chống tham nhũng của Đảng. Để thực hiện chế độ trách nhiệm của cán bộ và gắn sự cân bằng giữa quyền và trách nhiệm cho phép cải thiện công tác quản lý và giám sát các cán bộ lãnh đạo và nâng cao năng lực cầm quyền của Đảng, Chính phủ và Đảng ủy các cấp được yêu cầu phải “tuân thủ nghiêm ngặt điều lệ trách nhiệm cán bộ của Đảng. Hội nghị cũng yêu cầu các cơ quan kiểm tra của Đảng phải thường xuyên thực hiện trách nhiệm và đẩy mạnh kiểm tra việc thực hiện đường lối chính sách của Đảng của các cán bộ, chế độ tập trung dân chủ, công tác chống tham nhũng và việc lựa chọn bổ nhiệm cán bộ. Đối với lãnh đạo doanh nghiệp Nhà nước cần tăng cường công tác chống tham nhũng của các doanh nghiệp Nhà nước, bảo đảm lợi ích của quốc gia và nhà đầu tư, thúc đẩy sự phát triển khoa học của các doanh nghiệp và đảm bảo quyền và lợi ích chính đáng của người lao động. Các doanh nghiệp Nhà nước cần thực hiện điều này trong sản xuất và quản lý, thúc đẩy cải cách và nỗ lực nhiều hơn để đạt sự phát triển tương đối nhanh và ổn định⁽²³⁾.

Trong năm 2009, vấn đề bầu cử thôn dân cũng được chấn chỉnh. Thông tư liên

tịch giữa Văn phòng Quốc vụ viện và Văn phòng Trung ương Đảng ngày 30-5-2009 nêu rõ: “Công tác bầu cử ủy ban thôn dân ở một số khu vực nông thôn được tiến hành không đúng khi tình hình hồi lộ trở nên có ảnh hưởng nghiêm trọng tới sự công bằng của các cuộc bầu cử.” Theo thông tư này, hành vi của các ứng viên phải được điều chỉnh nghiêm khắc. Các hình thức xử phạt từ loại bỏ khỏi cuộc bầu cử, bãi miễn khỏi chức vụ hiện tại cho tới xử lý hình sự đối với những người cố gắng giành lá phiếu từ các thôn dân bằng tiền bạc, bạo lực, hăm dọa hoặc gian lận phiếu. Các thôn dân có quyền báo cáo bất kì hành vi gian lận nào của các ứng viên và những báo cáo đó cần phải được điều tra và xử lý ngay lập tức. Hiện tại, các vùng nông thôn Trung Quốc đang thử nghiệm các cuộc cải cách chưa từng có và tư tưởng của nông dân cũng đã có những thay đổi to lớn. Cải thiện công tác bầu cử sẽ giúp đảm bảo cho các thôn dân thực hiện quyền của mình và phát triển dân chủ cơ sở. Thêm vào đó, cơ quan chính quyền các cấp tỉnh, thành, huyện và trấn cũng cần thành lập các đơn vị đặc biệt để điều chỉnh và đảm bảo sự vận hành tốt đẹp các cuộc bầu cử thôn. Theo thông tư, các tổ chức có liên quan cũng được yêu cầu xử lý thận trọng với các vấn đề sau bầu cử, như kiểm toán công tác của các ủy ban thôn dân, đảm bảo phúc lợi của các cựu thành viên ủy ban thôn dân, và thậm chí an ủi những người thất bại⁽²⁴⁾.

Năm 2009 ghi nhận sự đột phá trong cải cách hành chính ở Trung Quốc với việc chính quyền thành phố Thẩm Quyến chính thức khởi động cuộc cải cách thể chế hành chính lần đầu tiên thử nghiệm theo

hướng “tam quyền phân lập”. Như vậy, sau khu mở cửa Tân Hải (Thiên Tân) và Phố Đông (Thượng Hải), Thâm Quyển trở thành khu hành chính thứ 3 tại Trung Quốc thực hiện cải cách tổng thể. Mục tiêu của cải cách lần này là tách 3 quyền quyết sách, chấp hành và giám sát, đây chính là mô hình thí điểm sau khi Trung Quốc tiến hành cải cách hành chính với chế độ siêu bộ được khởi động sau Đại hội XVII. Cải cách hành chính theo hướng “tam phân” sẽ thống nhất về mặt tên gọi của các cơ quan công tác. Các cơ quan chấp hành giám sát được gọi là “ủy”, chủ yếu đảm nhận chức năng ban hành, quy hoạch chính sách; “cục” là cơ quan chủ yếu thực hiện chức năng chấp hành và giám sát quản lý; “biện” (ban) chủ yếu hỗ trợ thị trường xử lý các công tác chuyên môn, có chức năng quản lý hành chính một cách độc lập. Sau cải cách, Thâm Quyển sẽ có 31 cơ quan làm công tác hành chính, thấp hơn so với các thành phố khác được Trung ương quy định ở mức khoảng 40 cơ quan hành chính. Cuộc cải cách này sẽ giúp chính quyền điều hành hiệu quả và sẽ đóng vai trò tích cực trong việc kiểm tra giữa các ngành nhằm giữ chính quyền trong sạch. Những cải cách này sẽ đưa Thâm Quyển trở thành “Chính phủ phục vụ” vào năm 2013. Việc chia tách chức năng hành chính tại Thâm Quyển thành 3 phần như vậy lần đầu tiên thực hiện tại Trung Quốc trên cơ sở học tập mô hình cải cách ở Anh, Hồng Kông và Singapore.

Sau Thâm Quyển, ngày 1/8/2009, tại Hội nghị toàn thể lần thứ 2, Hội nghị lần thứ 10, Ủy ban Thường vụ Đại hội Đại biểu nhân dân tỉnh Phúc Kiến khóa XI,

Chủ tịch tỉnh Phúc Kiến Trương Xương Bình đã trình bày rõ phương án cải cách bộ máy chính quyền nhân dân tỉnh Phúc Kiến. Qua phê chuẩn chính thức của Trung ương, sau cải cách, tỉnh Phúc Kiến sẽ có 48 ban ngành Chính phủ, trong đó có 42 ban ngành công tác, 6 cơ cấu quản lý các ban ngành, so với trước đây giảm đi 2 cơ cấu cấp phòng⁽²⁵⁾.

Trong cải cách thể chế, những vấn đề cơ bản như bầu cử và phân định trách nhiệm của cơ quan hành pháp cũng được lưu ý. Ủy ban Thường vụ Đại hội Đại biểu nhân dân toàn quốc Trung Quốc đã họp, thảo luận về sửa đổi Luật bầu cử. Dự luật sửa đổi Luật bầu cử được thẩm tra lần thứ nhất tại kỳ họp thứ 11 của Ủy ban Thường vụ Đại hội Đại biểu nhân dân toàn quốc Trung Quốc từ ngày 27 đến ngày 31 – 10⁽²⁶⁾. Ngày 2 – 11 – 2009, Thủ tướng Quốc vụ viện Trung Quốc Ôn Gia Bảo đã ký công lệnh số 565 công bố “Điều lệ công tác tham gia công việc Chính phủ” đã được Hội nghị Thường vụ lần thứ 85 Quốc vụ viện Trung Quốc thông qua ngày 28 – 10 – 2009. Điều lệ có 20 điều, quy định đối tượng, điều kiện, trình tự, chức trách, quyền lợi... của những người tham gia công việc Chính phủ cũng như thời gian tham gia. Điều lệ này sẽ bắt đầu được thực thi vào ngày 1 – 1 – 2010⁽²⁷⁾.

Trung Quốc cũng nỗ lực hoàn thiện chế độ đánh giá cán bộ công chức Nhà nước. Công vụ viên (công chức) Trung Quốc sẽ được đánh giá theo một cách được cải tiến và dân chủ hơn. Người dân sử dụng các dịch vụ chính quyền cung cấp sẽ được mời tham gia vào việc đánh giá thường niên các công vụ viên, thông qua các bảng hỏi,

hội nghị và phỏng vấn riêng, để thúc đẩy dân chủ trong việc đánh giá thành tích của các cán bộ Nhà nước. Việc đề bạt, giáo dục, khen thưởng và kỷ luật các công vụ viên được tiến hành theo kết quả đánh giá. Việc đánh giá công vụ viên được tập trung nhiều hơn vào “phẩm chất đạo đức” của họ hơn là chỉ chú trọng vào việc thực hiện công việc được giao. Các cơ quan chính quyền sẽ tăng cường việc giám sát các đánh giá chính thức để xóa bỏ các hành vi sai trái có thể nảy sinh trong tiến trình này. Các cán bộ được đánh giá hàng năm trong và sau khi hoàn thành các nhiệm vụ chính. Họ cũng được đánh giá khi kết thúc nhiệm kỳ hoặc khi được đề bạt⁽²⁸⁾.

Bước tiến trong xây dựng Chính phủ minh bạch

Năm 2009 cũng đánh dấu những bước tiến quan trọng trong nỗ lực xây dựng Chính phủ minh bạch của Trung Quốc. Các bộ ngành Chính phủ Trung Quốc được yêu cầu phải cho phép các nhà báo nước ngoài tiếp cận theo một chính sách “không từ chối”. Chính sách này quy định các bộ ngành phải chỉ định người giải quyết các cuộc gọi và yêu cầu phỏng vấn của giới báo chí nước ngoài và phải có phúc đáp trong vòng 24h hoặc trong thời gian được quy định. Điều này không có nghĩa rằng mọi yêu cầu sẽ được chấp nhận, nhưng các cơ quan Nhà nước phải nói cho báo chí biết họ đang giải quyết vấn đề đó thế nào. Thay đổi này tạo điều kiện thuận lợi cho hơn 700 phóng viên nước ngoài đang tác nghiệp tại Trung Quốc. Văn phòng Thông tin Quốc vụ viện cũng sẽ đào tạo các quan chức và cán bộ báo chí địa phương từ cấp tỉnh tới cấp huyện để chấp nhận và tạo

điều kiện thuận lợi cho công việc của báo chí nước ngoài. Chính quyền địa phương được yêu cầu cung cấp các nguồn có liên quan và thông tin địa phương cơ bản khi giới báo chí nước ngoài yêu cầu. Tất cả các bộ ngành phải cho phép giới báo chí nước ngoài và từ Hồng Kông, Ma Cao và Đài Loan tham dự các buổi họp báo của mình. Thái độ công khai của Bắc Kinh trong việc đưa tin về các vụ bạo loạn tại Urumqi, Tân Cương, vào tháng 7 phản ánh những thay đổi trong chính sách truyền thông của Trung Quốc⁽²⁹⁾.

Một động thái khác, ngày 3/11/2009, Tòa án nhân dân tối cao Trung Quốc đã đưa ra lấy ý kiến dự thảo quy định về vấn đề công khai hóa thông tin của cơ quan chính quyền. Theo dự thảo này, bất kỳ cá nhân, đại diện pháp luật hoặc tổ chức đều có quyền kiện cơ quan công quyền nếu các cơ quan này không công khai hóa thông tin. Đây được coi là một bước tiến quan trọng trong việc cải thiện sự minh bạch của công tác chính quyền trên cả nước. Căn cứ ban hành bản dự thảo là dựa trên bộ Quy định về tiếp cận thông tin chính quyền và Luật thủ tục hành chính Trung Quốc, có hiệu lực từ ngày 1/5/2008, quy định rằng các ban ngành Chính phủ phải công khai hóa các thông tin như ngân sách, dự án phúc lợi xã hội, thống kê kinh tế và cũng trao cho người dân quyền đòi hỏi thông tin công cộng. Dự thảo Quy định nhằm tiêu chuẩn hóa việc xét xử các vụ việc có liên quan tới vấn đề công khai hóa thông tin. Theo đó, nếu quan chức ban ngành Chính phủ từ chối công bố thông tin bởi họ nghĩ rằng đó là thông tin đòi tư hoặc là bí mật Nhà nước hay bí mật kinh

doanh, thì họ phải công bố bằng chứng chứng minh điều đó⁽³⁰⁾.

Bên cạnh đó, để cung cấp thông tin chính thống cho công chúng, Trung Quốc cũng đang thí điểm xây dựng Trang thông tin của Người phát ngôn các bộ ngành. Bộ Y tế Trung Quốc là cơ quan cấp bộ đầu tiên thí điểm Trang thông tin Người phát ngôn trên mạng. Người phát ngôn trên mạng sẽ là một bộ phận chính của chế độ phát ngôn viên, đã được triển khai thử nghiệm tại các tỉnh Vân Nam, Quảng Đông và Quý Châu. Trang thông tin này sẽ trở thành kênh chính của Bộ để trả lời các vấn đề mà xã hội quan tâm⁽³¹⁾.

Nâng cao năng lực cầm quyền của Đảng

Nhằm tăng cường hơn nữa việc nâng cao năng lực cầm quyền của Đảng, trách nhiệm của cán bộ Đảng và chính quyền nay càng được thể chế hóa. Ngày 7-7-2009, Văn phòng Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, Văn phòng Quốc vụ viện Trung Quốc đã công bố “Quy định tạm thời về việc thực hiện chất vấn trách nhiệm đối với cán bộ lãnh đạo Đảng, chính quyền”. Việc công bố “Quy định tạm thời” này là biện pháp quan trọng nhằm tăng cường việc xây dựng chế độ pháp quy chống tiêu cực, đề xướng liêm khiết, hoàn thiện quy phạm hành vi của cán bộ lãnh đạo. Nó có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với việc tăng cường quản lý, giám sát cán bộ lãnh đạo Đảng, chính quyền, tăng cường ý thức trách nhiệm của cán bộ lãnh đạo Đảng, chính quyền, quán triệt tốt hơn nữa quan điểm phát triển khoa học, không ngừng nâng cao năng lực cầm quyền và trình độ cầm quyền của Đảng. Sau đó, ngày

26/7/2009, Văn phòng Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã ban hành kế hoạch giáo dục 5 năm nhằm nâng cao năng lực công tác cho gần 76 triệu Đảng viên. Kế hoạch này vạch ra các nguyên tắc, yêu cầu và biện pháp và các công tác cụ thể đóng vai trò hướng dẫn cho công tác giáo dục cho các Đảng viên từ năm 2009 đến 2013. Kế hoạch này nhằm củng cố lòng trung thành, nâng cao tác phong làm việc và cải thiện năng lực công tác cho cán bộ Đảng viên⁽³²⁾. Bên cạnh đó Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc còn công bố Điều lệ về trách nhiệm của cán bộ nhằm chống tham nhũng và cải thiện sức cạnh tranh của Chính phủ. Điều lệ đã quy định những trường hợp phải cách chức cán bộ khi không hoàn thành nhiệm vụ⁽³³⁾.

Năm 2009, công tác xây dựng Đảng tiếp tục đi vào chiều sâu. Từ ngày 15 đến ngày 18-9-2009, Hội nghị Trung ương 4 khóa XVII diễn ra tại Bắc Kinh đã thảo luận và thông qua “Quyết định một số vấn đề lớn về việc tăng cường và cải tiến công tác xây dựng Đảng trong tình hình mới”. “Quyết định” đã phân tích và chỉ ra tính cấp bách và sự quan trọng của việc tăng cường và cải tiến công tác xây dựng Đảng trong tình hình mới, đồng thời tổng kết những kinh nghiệm cơ bản về việc vận dụng và sự phát triển phong phú trong công tác xây dựng Đảng. Quyết định đã chỉ ra, cần phải xây dựng Đảng cầm quyền trên cơ sở chủ nghĩa Mác, nâng cao trình độ tư tưởng chính trị của toàn Đảng, kiên trì và kiên toàn cơ chế tập trung dân chủ, tích cực phát triển dân chủ trong nội bộ Đảng. Về công tác cán bộ, Quyết định chỉ ra cần phải cải cách sâu hơn chế độ nhân sự, cán

bộ, xây dựng, nâng cao tổ chức của đội ngũ cán bộ có khả năng thúc đẩy phát triển khoa học, thúc đẩy xã hội hài hoà. Bên cạnh đó, cũng cần chú trọng làm tốt công tác nắm cơ sở, phát triển cơ sở, xây dựng tổ chức cơ sở vững mạnh. Để có thể làm được những điều này thì phải phát huy tác phong tốt của Đảng, bảo đảm mối quan hệ máu thịt giữa Đảng với nhân dân, đồng thời tăng cường thúc đẩy xây dựng thể chế trừng trị và phòng chống các hiện tượng tham nhũng, hủ bại, triển khai đấu tranh phòng chống tham nhũng, hủ bại một cách sâu rộng.

Đáng chú ý, Ủy ban Kiểm tra kỷ luật Trung ương đã mở một trang web chính thức để tiếp nhận các thông tin của quần chúng về các vấn đề vi phạm kỷ luật của các tổ chức và Đảng viên Đảng Cộng sản Trung Quốc, thu thập thông tin về tham nhũng. Trang thông tin www.12388.gov.cn này được Ủy ban Kiểm tra kỷ luật Trung ương và Bộ Giám sát xây dựng và khai trương ngày 28/10/2009. Ủy ban Kiểm tra kỷ luật cũng dự định thiết lập Trang thông tin ở cấp huyện, để xây dựng một hệ thống tiếp nhận thông tin đa chiều trên toàn quốc.

Ngoài ra, ngày 29/10/2009, Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã công bố Tuyển tập các quy định được ban hành bởi Đảng Cộng sản Trung Quốc để thúc đẩy công tác xây dựng Đảng. Tuyển tập này gồm có 109 văn kiện đang có hiệu lực. Việc xuất bản những văn bản này có thể hướng dẫn các Đảng viên tuân thủ các quy định và tạo thuận lợi cho việc công khai công tác của Đảng, thúc đẩy dân chủ trong Đảng. Tuyển tập này cũng giúp quần

chúng hiểu rõ hơn những nỗ lực của Đảng Cộng sản Trung Quốc trong việc xây dựng Đảng, từ đó, nâng cao sự đoàn kết và sức chiến đấu của Đảng⁽³⁴⁾.

Tích cực đấu tranh chống tham nhũng

Năm 2009, một số văn bản pháp quy về công tác phòng, chống tham nhũng, hủ bại đã được ban hành. Đáng chú ý là: “Quy định tạm thời về việc truy cứu trách nhiệm cán bộ lãnh đạo Đảng”; “Điều lệ công tác thị sát Đảng Cộng sản Trung Quốc (thử nghiệm)”; “Một số quy định về công tác của cán bộ lãnh đạo doanh nghiệp Nhà nước” của Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc ban hành ngày 22-5-2009. Những văn bản này góp phần kiện toàn công tác phòng, chống tham nhũng, hủ bại.

Trong năm 2009, cơ quan kiểm tra kỷ luật các cấp đã tiến hành kiểm tra xử lý đối với 33643 vụ liên quan tới quản lý đất đai, trong đó, cơ quan kiểm tra Ủy ban Trung ương xử lý 1001 vụ; xử lý 10489 vụ vi phạm quy định pháp luật về môi trường. Năm 2009 cũng được đánh giá là năm kiên quyết trong xử lý các vụ vi phạm kỷ luật, vi phạm pháp luật. Tính đến tháng 11, cơ quan kiểm tra kỷ luật các cấp trong cả nước đã nhận được 1318362 thông tin, vụ việc, đã bước đầu tiến hành điều tra, xem xét 140828 vụ, đề nghị truy tố 115420 vụ, kết án 101893 vụ, xử lý 106626 người. Năm 2009, cả nước đã xử lý 13858 vụ liên quan tới hối lộ, với số tiền 3 tỷ 290 triệu NDT, trong đó có 2906 vụ liên quan tới cán bộ công chức Nhà nước với 3202 cán bộ công chức Nhà nước có liên quan.

Công tác bảo vệ lợi ích chính đáng của quần chúng nhân dân trong năm qua cũng đã hết sức được chú trọng. Cả nước, đã giảm 5865 khoản thu ở khu vực nông nghiệp, giảm cho nông dân khoản tiền 670 triệu NDT, cả nước đã xử lý hoàn trả 245 triệu NDT tiền thu trong lĩnh vực giáo

dục, xoá bỏ 106 khoản thu trong ngành giáo dục, giảm 410 triệu NDT thu giáo dục. Xử lý kỷ luật 3530 người vi phạm kỷ luật và vi phạm pháp luật về giáo dục. Năm 2009 được đánh giá là năm xử lý các vụ án liên quan tới các quan chức chính quyền tương đối kiên quyết. (Xem bảng)

MỘT SỐ VỤ ÁN LIÊN QUAN TỚI CÁN BỘ LÃNH ĐẠO TRONG NĂM 2009

<i>Họ tên</i>	<i>Chức vụ trước đây</i>	<i>Kết quả kiểm tra xử lý</i>
Hoàng Dao	Chủ tịch Chính hiệp tỉnh Quý Châu	Miễn chức, hiện đang bị điều tra
Tống Dũng	Phó Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Nhân đại tỉnh Liêu Ninh	Miễn chức, hiện đang bị điều tra
Lý Đường Đường	Phó Chủ tịch Khu tự trị dân tộc Hồi Ninh Hạ	Miễn chức, hiện đang bị điều tra
Khang Nhật Tân	Tổng giám đốc Tập đoàn Công nghiệp hạt nhân Trung Quốc	Miễn chức, hiện đang bị điều tra
Bì Kiếm Sinh	Thường vụ thành uỷ thành phố Thiên Tân	Khai trừ khỏi Đảng và công chức
Chu Trí Cương	Ủy viên Ủy ban Thường vụ Nhân đại toàn quốc	Khai trừ khỏi Đảng và công chức
Hứa Tôn Hằng	Thị trưởng thành phố Thâm Quyển tỉnh Quảng Đông	Miễn chức, hiện đang tiếp tục điều tra
Trần Thiệu Cơ	Chủ tịch Chính hiệp tỉnh Quảng Đông	Khai trừ khỏi Đảng và công chức
Vương Hoa Nguyên	Thư ký Ủy ban kiểm tra tỉnh Triết Giang	Khai trừ khỏi Đảng và công chức
Mễ Phượng Quân	Phó Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Nhân đại tỉnh Cát Lâm	Bị khai trừ khỏi Đảng và công chức
Đặng Thiệu Đông	Trợ lý Cục trưởng cục Công An	Miễn chức, hiện đang bị điều tra
Vương Ích	Phó Giám đốc Ngân hàng phát triển quốc gia	Bị bắt vì tội hối lộ
Hoàng Tùng Hữu	Phó Viện trưởng Viện Kiểm sát nhân dân tối cao	Khai trừ khỏi Đảng và công chức
Trần Thiệu Dũng	Thường vụ tỉnh uỷ Phúc Kiến	Khai trừ khỏi Đảng và công chức

Nguồn: Theo mạng Cán bộ cấp cao bị xử lý năm 2009, <http://politics.people.com.cn/GB/1025/10243489.html>, truy cập ngày 2/2/2010.

Một số nhận xét

Năm 2009 được đánh giá là một năm đầy khó khăn đối với Trung Quốc và các nước do ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng

tài chính tiền tệ. Tuy nhiên, có thể thấy rằng, năm qua Trung Quốc đã thành công khi nhanh chóng thoát ra khỏi cuộc khủng hoảng, tiếp tục tăng trưởng kinh tế với tốc

độ cao. Để có được thành công về mặt kinh tế, cải cách thể chế chính trị ở Trung Quốc trong năm qua vẫn tiếp tục đi vào chiều sâu và có một số những đột phá nhất định. Mô hình cải cách hành chính theo hướng “tam quyền phân lập” ở Thâm Quyển chính thức được khởi động trong năm 2009 là một trong những điểm sáng. Ý tưởng cải cách thể chế hành chính ở Thâm Quyển được đề cập từ năm 2003, tuy nhiên vì nhiều lý do khác nhau đã không thể được thực hiện. Nếu mô hình cải cách hành chính ở Thâm Quyển thành công sẽ là điển hình được nhân rộng trong cả nước. Ngoài cải cách hành chính, cải cách công tác xây dựng Đảng trong năm qua cũng là điểm đáng chú ý với sự ra đời của “Quyết định một số vấn đề lớn về việc tăng cường và cải tiến công tác xây dựng Đảng trong tình hình mới”. Trên cơ sở phân tích tình hình thế giới, tình hình trong nước, Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã chỉ ra, cần phải tiếp tục thực hiện cải cách công tác xây dựng Đảng để phù hợp với những biến động trong tình hình mới. Như vậy, sau “Quyết định về việc tăng cường xây dựng năng lực cầm quyền của Đảng” do Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc thông qua tại Hội nghị trung ương 4 Khóa XVI Đảng Cộng sản Trung Quốc ngày 19-9-2004, năm 2009, công tác xây dựng Đảng lại được nhấn mạnh. Bên cạnh công tác xây dựng Đảng, công tác phòng, chống tham nhũng, hủ bại trong giai đoạn mới cũng hết sức được coi trọng. Năm 2009, một số văn bản pháp quy về công tác phòng, chống tham nhũng, hủ bại đã được Bộ Chính trị ban hành.

Nhìn chung, tình hình chính trị ở Trung Quốc trong năm 2009 dù gặp nhiều thách thức và bất ổn, nhưng về cơ bản Đảng Cộng sản và Nhà nước vẫn ổn định được tình hình. Đó chính là điều kiện quan trọng giúp cho kinh tế Trung Quốc nhanh chóng thoát khỏi ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng, tiếp tục giữ được mức tăng trưởng. Mặc dù vậy, một số nhân tố ảnh hưởng tới sự ổn định chính trị ở Trung Quốc vẫn còn và có xu hướng ngày càng gia tăng. Sau vụ bạo loạn ở Tây Tạng năm 2008, bạo loạn ở Tân Cương năm 2009 đã khiến cho các nhà lãnh đạo Trung Quốc phải “đau đầu”. Được đánh giá là cuộc bạo loạn “có âm mưu, có tổ chức và có sự lãnh đạo từ bên ngoài”, cuộc bạo loạn ở Tân Cương đã gây ra những ảnh hưởng nghiêm trọng tới trật tự xã hội ở Tân Cương, phá hoại nghiêm trọng khối đoàn kết các dân tộc ở khu vực tự trị dân tộc.

Cùng với sự gia tăng của các vụ bạo loạn ở khu vực miền Tây - nơi có nhiều dân tộc thiểu sinh sống, năm 2009, số lượng các cuộc biểu tình tập thể ở khu vực nông thôn, các vụ án mang tính tập thể vẫn tiếp tục gia tăng. Vụ án mang tính tập thể điển hình nhất năm qua có thể kể tới vụ án liên quan tới băng Đảng xã hội đen có quan chức Nhà nước “bảo kê” ở Trùng Khánh. Tính đến tháng 11- 2009, Trùng Khánh đã bắt 2905 người có liên quan, trong đó, đề nghị khởi tố 1231 người, khởi tố đối với 52 quan chức được cho là có hành vi “bảo kê” cho các băng Đảng xã hội đen hoạt động. Đây chính là những nhân tố gây bất ổn cho tình hình chính trị Trung Quốc trong năm 2009 và trong thời gian tiếp theo nếu không được xử lý một cách ổn thỏa.

Năm 2010 được đánh giá là một năm quan trọng trong quá trình phát triển kinh tế, chính trị, xã hội Trung Quốc. Năm 2010 là năm cuối cùng trong kế hoạch phát triển kinh tế xã hội 5 năm lần thứ 11 (2006- 2010), là năm diễn ra Hội chợ Triển lãm quốc tế tại Thượng Hải (5- 2010). Chính vì thế, vấn đề giữ vững ổn định chính trị, phát triển kinh tế xã hội để đạt được mục tiêu của kế hoạch đã đề ra vẫn là một ưu tiên chính sách hàng đầu. Năm 2008, trước Thế vận hội Olympic Bắc Kinh, bạo loạn ở Tây Tạng đã gây ra những ảnh hưởng nhất định đối với sự ổn định chính trị ở Trung Quốc. Năm 2009, kỷ niệm 60 năm thành lập nước CHND Trung Hoa, đã diễn ra vụ việc bạo loạn ở Tân Cương. Năm 2010, với việc tổ chức Hội chợ Triển lãm quốc tế Thượng Hải, Trung Quốc liệu có thoát khỏi một cuộc bạo loạn ở khu vực dân tộc thiểu số như Tân Cương hay Tây Tạng trong những năm qua vẫn còn là vấn đề gây đau đầu các nhà lãnh đạo Trung Quốc. Có thể thấy rằng, vấn đề dân tộc ở Trung Quốc vẫn sẽ là một trong những khó khăn cho sự ổn định chính trị Trung Quốc trong năm 2010 và những năm tiếp sau đó. Ngoài ra cũng không thể không nhắc tới một khó khăn khác, đó là tình hình tham nhũng và hủ bại ở Trung Quốc vẫn còn diễn biến hết sức phức tạp, và sẽ còn là rào cản cho quá trình cải cách thể chế chính trị ở Trung Quốc trong năm 2010.

Từ ngày 11 đến 13/1/2010 đã diễn ra Hội nghị lần thứ 5 Ủy ban Kiểm tra Trung ương khoá XVII. Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào tham dự và phát biểu ý kiến cho rằng, trong năm 2010, cần tăng

cường công tác trên các mặt, cụ thể như sau: *Thứ nhất*, tăng cường kiểm tra giám sát tình hình thực thi các quyết sách lớn thúc đẩy phát triển khoa học của Trung ương, kịp thời phát hiện vấn đề, đôn đốc sửa chữa; *Thứ hai*, tăng cường giám sát giáo dục đối với cán bộ lãnh đạo, trọng tâm là giáo dục tính Đảng, tác phong Đảng, kỷ luật Đảng; *Thứ ba*, tích cực giải quyết những vấn đề nổi cộm làm tổn hại tới lợi ích của quần chúng, thúc đẩy xã hội hài hoà, ổn định; *Thứ tư*, kiên quyết xử lý các vụ vi phạm kỷ luật, vi phạm pháp luật, kiên quyết xử lý các vụ việc liên quan tới cơ quan lãnh đạo, cán bộ lãnh đạo lạm dụng chức vụ, quyền hạn tham ô, hủ bại.

Trung Quốc đã xác định rõ nỗ lực xây dựng Chính phủ theo mô hình phục vụ để đáp ứng nhu cầu của người dân. Đây là một chủ điểm trong Báo cáo Công tác Chính phủ do Thủ tướng Ôn Gia Bảo trình bày tại kỳ họp Lưỡng Hội tháng 3/2010. Theo đó, trong năm tới, Trung Quốc sẽ tập trung vào thực thi chức năng Chính phủ một cách toàn diện và đúng đắn, coi trọng hơn nữa dịch vụ công và quản lý xã hội; thúc đẩy cải cách và sáng tạo thể chế quản lý xã hội, điều tiết hợp lý mối quan hệ lợi ích trong xã hội; kiên trì khoa học hóa, dân chủ hoá trong hoạch định quyết sách; nâng cao sự tin cậy của công chúng; đặt việc chống tham nhũng, đề xướng liêm khiết lên vị trí quan trọng hàng đầu; tạo điều kiện để nhân dân đánh giá Chính phủ, giám sát Chính phủ, đồng thời phát huy đầy đủ vai trò giám sát của các cơ quan dư luận, để quyền lực được vận hành minh bạch.⁽³⁵⁾Những nội dung trên nếu được thực hiện đúng hướng sẽ góp phần

bảo đảm ổn định chính trị Trung Quốc trong thời gian tới.

Việt Nam là một nước láng giềng có nhiều nét tương đồng về thể chế chính trị, kinh tế và văn hoá với Trung Quốc. Cùng với Trung Quốc, Việt Nam cũng là một trong số ít quốc gia nhanh chóng vượt qua cuộc khủng hoảng tài chính, giữ vững tăng trưởng kinh tế trong năm 2009. Năm 2009, Việt Nam chính thức vượt qua ngưỡng thu nhập thấp, trở thành nước có thu nhập trung bình theo cách phân loại của Ngân hàng Thế giới khi đạt bình quân trên 1000 đô la/người/năm. Đây là mốc quan trọng, mở ra nhiều cơ hội phát triển cho kinh tế nước ta. Tuy nhiên, để có thể tiếp tục phát triển đi lên, nhanh chóng vượt qua “bẫy thu nhập trung bình” như nhiều chuyên gia đã cảnh báo đòi hỏi Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam phải nỗ lực không mệt mỏi để có thể “chuyển tiếp thành công từ mức thu nhập trung bình lên mức thu nhập cao”.

Trung Quốc với tư cách là quốc gia đi trước Việt Nam trong công cuộc cải cách mở cửa về kinh tế, chính trị, văn hoá cũng đang nỗ lực tìm kiếm cho mình mô hình phát triển phù hợp với những thay đổi trong tình hình mới. Những vấn đề mà Trung Quốc đã gặp phải cũng có thể là vấn đề mà Việt Nam sẽ gặp phải trong tương lai. Những vấn đề như: bất ổn xã hội, xung đột xã hội, mâu thuẫn dân tộc...do sự chênh lệch trong phát triển giữa các khu vực tiêu biểu như các vụ biểu tình tập thể diễn ra ở Hồ Bắc, Triết Giang, Hồ Nam, Cát Lâm...hay các xung đột sắc tộc diễn ra ở Tây Tạng, Tân Cương là những bài học

quý báu mà Việt Nam cần phải rút kinh nghiệm cho mình. Đặc biệt, năm 2010, Việt Nam đón hàng loạt các ngày lễ kỷ niệm lớn như: 80 năm thành lập Đảng Cộng sản; 35 năm giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước; 65 năm Quốc khánh; 1000 năm Thăng Long- Hà Nội..., giữ vững ổn định chính trị được coi là vấn đề quan trọng hàng đầu, ổn định chính trị sẽ là cơ sở cho phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội Việt Nam trong thời gian tới. Để có thể giữ vững ổn định chính trị, Đảng, Nhà nước Việt Nam cũng cần phải chú ý giải quyết những vấn đề mang tính căn bản như: nỗ lực cải cách thể chế, cải cách nền hành chính, cải cách chế độ an sinh xã hội, nâng cao vai trò cầm quyền của Đảng và tích cực đấu tranh phòng chống tham nhũng.

CHÚ THÍCH:

(1) Báo cáo Công tác Chính phủ năm 2009 của Thủ tướng Ôn Gia Bảo trình bày tại Phiên khai mạc Kỳ họp thứ ba Quốc hội Trung Quốc khóa XI, 2010

(2) Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào phát biểu tại tiệc trà đón năm mới 2010 do Chính hiệp toàn quốc tổ chức ngày 1 tháng 1 năm 2010

(3) Phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào tại phiên thảo luận với các đại biểu ở tổ tại Kỳ họp thứ 2 Lưỡng Hội khoá 11, ngày 12 tháng 3 năm 2009.

(4) Phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào tại phiên thảo luận với các đại biểu ở tổ tại Kỳ họp thứ 2 Lưỡng Hội khoá 11, ngày 12 tháng 3 năm 2009

(5) Guoguang Wu, “Trung Quốc năm 2009: Chật vật vượt khủng hoảng” (China in 2009: Muddling through Crises), ASIAN SURVEY 50:1, 2010.

- (6) Báo cáo tuần về Trung Quốc, China Watch Weekly ngày 15/5/2009
- (7) Báo cáo tuần về Trung Quốc, China Watch Weekly 15/7/2009.
- (8) Huanqiu wang [Global website], <<http://www.huanqiu.com/zhuant/china/shishou/>>, accessed , October 3, 2009.
- (9) 民企控股通化钢铁引冲突 集团总经理遭围殴致死, <http://energy.people.com.cn/GB/9724643.html>
- (10) Mạng [http:// www.huanqiu.com/zhuant/china/riotsxj/](http://www.huanqiu.com/zhuant/china/riotsxj/)
- (11) Guoguang Wu, “Trung Quốc năm 2009: Chật vật vượt khủng hoảng” (China in 2009: Muddling through Crises), ASIAN SURVEY 50:1, 2010
- (12) Guoguang Wu, “Trung Quốc năm 2009: Chật vật vượt khủng hoảng” (China in 2009: Muddling through Crises), ASIAN SURVEY 50:1, 2010.
- (13) Chủ tịch Hồ Cẩm Đào chủ trì các cuộc họp quan trọng, trừng trị những kẻ bạo loạn http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/09/content_11681173.htm, truy cập ngày 20/7/2010.
- (14) Tin tức Chính phủ Trung Quốc, <http://www.gov.cn>, ngày 22/7/2009.
- (15) Tân Hoa Xã ngày 4/8/2009.
- (16) Chủ tịch Hồ Cẩm Đào kêu gọi nhân dân các dân tộc tôn trọng lẫn nhau http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/28/content_11785963.htm, truy cập ngày 29/7/2009.
- (17) Bộ Tư pháp Trung Quốc, 14741 hãng luật thành lập chỉ bộ Đảng , http://www.moj.gov.cn/index/content/2010-03/04/content_2074025.htm, truy cập ngày 5/3/2010.
- (18) Chủ tịch Hồ Cẩm Đào thúc giục xây dựng hệ thống an sinh xã hội Tân Hoa Xã Ngày 23 tháng 5, http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/23/content_11424570.htm, truy cập ngày 24/5/2009.
- (19) Tân Hoa Xã ngày 12/5/2009, http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/12/content_11361828.htm
- (20) Tân Hoa Xã ngày 22/5/2009 http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/22/content_11415695.htm
- (21) Tân Hoa Xã ngày 22/5/2009, http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/22/content_11421472.htm
- (22) Báo cáo tuần China Watch Weekly Ngày 1/5/2009
- (23) Tân Hoa Xã ngày 22/5/2009. http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/22/content_11421043.htm
- (24) Tân Hoa Xã, ngày 30/5/2009 http://news.xinhuanet.com/english/2009-05/30/content_11458226.htm.
- (25) Tin tức chính phủ, <http://www.gov.cn>, ngày 2 – 8 - 2009
- (16) Theo Tân Hoa xã, ngày 27 – 10 – 2009.
- (27) 政府参事工作条例 http://www.gov.cn/zwgk/2009-11/09/content_1459756.htm
- (28) Trung Quốc cải tiến chế độ đánh giá cán bộ, http://news.xinhuanet.com/english/2009-11/05/content_12394176.htm, truy cập ngày 10/11/2009.
- (29) Chính sách không từ chối đối với phóng viên nước ngoài, http://news.xinhuanet.com/english/2009-08/14/content_11879010.htm, truy cập ngày 1/9/2009
- (30) Dự thảo quy định nâng cao độ minh bạch của chính phủ, http://news.xinhuanet.com/english/2009-11/03/content_12375279.htm, truy cập ngày 20/11/2009
- (31) http://news.xinhuanet.com/english/2009-11/08/content_12410176.htm
- (32) Đảng Cộng sản Trung Quốc ban hành kế hoạch 5 năm giáo dục đảng viên, http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/26/content_11775300.htm, truy cập ngày 1/8/2009.
- (33) Trung Quốc ban hành điều lệ về trách nhiệm cán bộ để chống tham nhũng http://news.xinhuanet.com/english/2009-07/12/content_11696767.htm, truy cập ngày 20/7/2009
- (34) Theo Tân Hoa xã, ngày 29/10/2009.
- (35) Báo cáo Công tác Chính phủ năm 2009 của Thủ tướng Ôn Gia Bảo trình bày tại Phiên khai mạc Kỳ họp thứ ba Quốc hội Trung Quốc khóa XI, 2010

